

קונטרס

טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע
מאת הרה"ח
ר' לוי יצחק בענדער ז"ל
מתובל בסיפורי עובדות מאנ"ש מדורות הקודמים
מתורגם ללשון הקודש

נב

מכון
טעם
זקנים
שוותיו ש"ף
רבי לוי יצחק בנדר ז"ל

תוכן השיעור

אל תהיה עבד מולך...

"מרדכי" - 'מר דרור'

"ומלכותו בְּרָצוֹן קָבְלוּ"

קדושת שמן המשחה

חיצים בלי קשת...

"מכשירי מצוה כמצוה דמי"

ימים מתים...

המנין של המהרש"ל בלובלין

"שנכד הבעל שם לא יאמר 'איזהו'?!"

"ולא בזה את תפלתם"

קניש חם וטרי...

ברכה אחת - דקה אחת!

למשיח תהיה עבודה מרובה

בכל תנועה - מתנועעים עולמות!

"ובחרת בַּחַיִּים"

צער הבושה יותר מעונש גיהנום

"או נסיון, או בזיון"

הערות והארות מתקבלות בחפץ לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האס

מאנסי ארה"ב

1-845-200-0443

(ארה"ק: 072-257-3456)

כל הזכויות שמורות

קונטרס זה הינו תרגום של

קונטרס קל"ד בשפת אידיש

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3)

של השיעור, יש לפנות דרך

האימייל:

Rlyb148@Gmail.Com

להשתתפות בהוצאות הקונטרס

יש לפנות לטל: 0548432460

ניתן להאזין לכל השיחות

שי"ל על ידינו:

בקו 'מערכת ברסלב'

ארה"ק: 02.560.7387

ארה"ב: 646.585.2985

ענגלאנד: 0330.390.0487

בעלגיע: 03.808.1775

לשמיעת השיעור המצו"ב יש להקיש:

#2.1.2.1.1 ואח"כ #134

ברשת פקודי (ח"א)

שנת תשל"ז

(מייפ מס' 151 #)

אל תהיה עבד מולך...

[שיחה על-פי ליקוטי מוהר"ן מאמר נ"ו, אות ב']

"וְצָרִיךְ כָּל אָחֵד, לְכָלֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עִם בְּחִינּוֹת הַמַּלְכוּת שְׂיֵשׁ לוֹ, לְהִנָּאֵתוֹ וּלְצָרְכּוֹ. שְׂלֵא תִהְיֶה בְּחִינּוֹת הַמַּלְכוּת אֶצְלוֹ בְּעֶבֶד לְמִלְאֵת תַּאֲוֹתוֹ, רַק שְׁתִּתְּיָה בְּחִינַת הַמַּלְכוּת בְּבְחִינַת בֶּן חוֹרִין. בְּבְחִינַת (קַהֲלַת י'): 'אֲשֶׁרִיךְ אֶרְיָן שְׂמֵלְכֶךָ בֶּן חוֹרִין, שְׁתִּמְלְכוּת יִתְּיָה אֶצְלֶךָ בֶּן חוֹרִין, לְכָלֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְהִנָּאֵתֶךָ."

העיקר הוא, שהמלכות תהיה בחירות.

אדם שחפץ להנהיג מלכות שתהיה באמת לה'; אם בעיניו יש חשיבות לדברים אחרים אזי אין המלכות יכולה לנהוג כשורה, אם יש למלך שיעבודים לדברים אחרים, אם הוא אינו משוחרר אך ורק להנהגת המלכות, לא יוכל בשום פנים ואופן להנהיג המלכות.

"וְזוֹה בְּחִינַת מְרַדְּכֵי, בְּחִינַת 'מֶר דְּרֹר' (חֲלִיז קל"ט:) - שְׁתִּמְרוּת, תִּינּוֹ הַמַּלְכוּת, יֵשׁ לָהּ דְּרֹר וְחֵרוּת, שְׂלֵא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְהִנָּאֵתוֹ וּלְצָרְכּוֹ, כִּי אִם לְהַשֵּׁם יִתְּבָרֵךְ, בְּבְחִינּוֹת (עֲבֹדָה א'): 'וְתִיתָה לָּהּ' הַמְּלוּכָה'. דִּתִּינּוֹ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַמַּלְכוּת לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְּבָרֵךְ."

הקב"ה נתן לנו לכל אחד ואחד מלכות משלו - המלכות צריכה להיות 'מר דרור'.

מרדכי הצדיק מונה 'שני למלך' על מאה עשרים ושבע מדינות", אולם הוא נשאר משוחרר, לא היה לו שום שיעבוד – הנה כי זה עיקר המלכות!

שהקדוש ברוך הוא יעזרנו, שהמלכות תנהג ללא שיעבוד.

"מרדכי" - 'מר דרור'

בתורה י' תנינא אומר הרבי²: "רק על-ידי השמחה יוכל להנהיג המוח פרוצונו, ויוכל ליישב דעתו, כי שמחה הוא עולם החרות". כשהמח ב'חירות', אזי יכולים לקשר המח לדבר אחד ולבוא ליישוב הדעת, (אולם כשהמח אינו בחירות), אזי גם כשארצה ליישב דעתי המח יברח לדברים אחרים. אם רצוני ליישב דעתי בדבר אחד – עלי לקשר מוחי למחשבה זו.

למשל, אם אני רוצה לדבר מענין מיאוס מידת הגאווה, עלי לקשר עצמי למחשבה זו, אני צריך להיות מקושר למחשבה זו: 'כעת אני מדבר מענין זה'. אולם אם יש לי שיעבוד אחר – המחשבה פורחת לה.

מדוע אינני מצליח לאחוז מחשבתי בעת שאני מדבר להשם יתברך? מדוע פורחת לה המחשבה? משום שיש לו למח שיעבוד אחר, הוא אינו משוחרר ופנוי בלתי להשם לברו, יש לו שיעבוד נוסף ולכן הוא בורח.

² אסתר י, ג.

² וזל"ש: אף דע, שעל ידי מרה שחורה אי אפשר להנהיג את המוח פרוצונו, ועל פן קשה לו ליישב דעתו. רק על ידי השמחה יוכל להנהיג המוח פרוצונו, ויוכל ליישב דעתו, כי שמחה הוא עולם החרות, בבחינת (ישעיה נ"ה): "כי בשמחה תצאו", שעל ידי שמחה נעשין בן חורין ויוצאין מן הגלות. ועל פן כשמקשר שמחה אל המח, אזי מחו ודעתו בן חורין, ואינו בבחינת גלות, ואזי יוכל להנהיג את מחו פרוצונו וליישוב דעתו, מאחר שמחו בחרות ואינו בגלות. כי על ידי גלות אין הדעת מיישב, כמו שדרשו רבותינו, זכרוןם לברכה (מגילה יב): על בני עמון ומואב, דמיתבא דעתיהו מחמת שלא הלכו בגלות, שנאמר (ירמיה מ"ח): "שאנן מואב מנעוריו וכו', ובגולה לא הלה, על פן עמד טעמו בו" וכו'.

העיקר הוא, שהמלכות שהעניקו לך תהיה בחירות, אל תקח לך שיעבודים אחרים חוץ מזה. אם קשה לך יום שלם, אבל על כל פנים בשעה זו - בשעה שאתה מדבר להשם יתברך, הייה משועבד להשם יתברך, אל תניח לשיעבודים אחרים להפריע לך.

הרבי מגדיר זאת כענין של "מסירות נפש"; לקשר המחשבה רק לדבר אחד זה ענין של מסירות נפש!

הנה כי זה יקרא בשם 'מלכות'! או אז יכולים להנהיג המלכות! כל שבחו של מרכזי הוא שהיה 'מר דרור'! מלכותו התנהגה בחירות! הרבי מפרש 'מר' מלשון 'מרות', ו'דרור' מלשון 'חירות'.

"ומלכותו ברצון קבלו"

כבר דיברנו כמה פעמים על כך שבספירות הקדושות נקראת 'ספירת מלכות' - לית לה מגרמה כלום, מעצמה אין לה כלום. על מי אני מולך?! הלא אני מולך על משהו, ואם אין לי את המשהו הזה, אז על מה אני מולך?! מאחר והקב"ה הוא אחד לא שייך - 'אין מלך בלא עם', לכן הוכרח לברוא העולם ואז נהיה ענין של מלכות. כל הספירות הקדושות אכן מוכרחים לקבל מספירת המלכות, אולם ספירת המלכות לכשעצמה אין לה כלום, אלא שהיא מושלת על אחרים.

למשל: כדי להשתמש עם ספירת החדש, מוכרחים להשתמש בספירת המלכות כדי למשול עם החדש, שכן, חסד לבר יכול להיות; הבעל עבירה הכי גדול זה חסד, הפגמים

^א ליקוטי מוהר"ן תניינא סי' מ"ו: מסירת נפש יש לכל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם וּבְכָל שָׁעָה ... וְכֵן בְּתַפְלָה אֵינָא בְּמִדְרָשׁ הַנְּעֵלָם (חיי שרה דף קכד:), שְׁהִיא בְּחִינַת, "כִּי עָלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם" וְכוּ', הֵינּוּ מְסִירַת נֶפֶשׁ. כִּי צָרִיךָ יְגִיעָה גְדוֹלָה וּמִלְחָמָה גְדוֹלָה עִם הַמַּחְשְׁבוֹת וְהַבְּלוֹלִים, וְתַחְבּוּלוֹת לְנוֹס וּלְבָרַח מֵהֶם, וְעַל זֶה נֶאֱמַר: 'כִּי עָלֶיךָ הִרְגָנוּ' וְכוּ', כְּמוֹכָא בְּמִדְרָשׁ הַנְּעֵלָם, נִמְצָא שֶׁהוּא מְסִירַת נֶפֶשׁ. גַּם עֵינַי שִׁיחוֹת הַר"ן אוֹת י"ב.

^ב עיין זוהר ויחי רלח. רלט:

^ג כמבואר בעץ חיים בתחילתו, וכמובא בליקוטי מוהר"ן סי' מ"ט, וסי' ס"ד.

הכי חמורים באים מחד, מאהבות רעות. ממילא חייבים שהמלכות תמלוך על מידת החד, המלכות היא ספירה למעלה מחד.

וכן הוא בספירת הגבורה: יראת ה' זו גבורה, היכן שתראה ירא חטא גדול, זה נמשך מגבורה. ולעומת זאת, היכן שתראה גולן גם הוא נמשך מגבורה, כל הרוצחים והגולנים נמשכים מגבורה. הלא הקב"ה אינו נותן גבורה מצויירת שתהיה כל כולה לה' אלא הוא טובע באדם את מידת הגבורה. אז מי מצוירה לטוב? המלכות! המלכות היא המושלת שינהגו עם מידת הגבורה כפי רצונו יתברך, ליראה את השם הנכבד.

נמצא, שהמלכות בעצם אין לה כלום, היא מעצמה אין לה דבר, אלא שהיא מושלת על השאר; אכן 'לית לה מגרמה כלום', אולם כל אחד מוכרח לקבל ממנה.

(ר' נחמן: "כל הנחלים הולכים אל הים" – כל הספירות מאירים ב'מלכות'!) מזה הפירוש 'מאירים במלכות'? שהמלכות היא המושלת עליהם, ואז המלכות היא בלתי לה'.

הרבי מביא מספר פעמים, הקב"ה שואג': "שָׂאֵג יִשְׂאֵג עַל נְוָהוּ" – 'על נוה דיליה' – זו המלכות". על מה שואג הקב"ה? על המלכות שנפלה לסטרא אחרא.

צריך להשתמש עם המלכות בלתי לה' לבדו. הסיבה שהקב"ה ברא את העולם היא משום ש'אין מלך בלא עם', ולכן צריך כל אחד לראות שהמלכות תתנהג על פי כוונת הבריאה שכל בריאתה היתה בשביל ה'מלכות', בשביל התגלות 'מלכותו יתברך'. כל אחד בביתו, בחינוך ילדיו וכדו'. או אז נחשב שהוא מכבד את מלכות השם יתברך.¹

¹ עיין זוהר בא דף מג. ליקוטי מוהר"ן סי' ל"ח, אות ב'.

² ירמ' כה, ל.

³ עיין זוהר אחרי עד:

⁴ עיין ליקוטי הלכות הל' פדיון בכור ה"ה, אות י"ט: פי זה ידוע וברור לכל משפיל שאין שום ממשלה ומלוכה אמיתית בעולם כי אם מלכות דקדשה, דהינו כשיש לו איזה מלכות וממשלה בשביל להגדיל כבודו יתברך שהוא בחינת מלכות הקימת לנצח, בחינת כי לה' המלוכה. אבל כל בחינת מלכות וממשלה והתנשאות שאינו לשם שמים הכל הכל נדף אין בו ממש, כמו שכתוב, ואנשי השם כלא היו וכו'. כי היום בכאן ומחר בקבר ואין מלכותו מלכות עולם ואם יעלה לשמים שיאו וכו' כגללו לנצח יאבד וכו'. ועל כן עקר המלוכה והממשלה הוא כשזוכה לחזק עצמו ולידע כי עדין ה' אתו, ועל ידי זה, לא די

אכן בפורים היה: "ומלכותו ברצון קבלו עליהם", באותה שעה שמרדכי הצדיק מונה לשני למלך, נהייתה התגלות המלכות באופן כזה, שנהיה קבלת התורה מחדש ממש, כל אחד לקח את המלכות בלתי לה' לברו, אז נהיה באמת 'ומלכותו ברצון קיבלו עליהם'.

זוהי נקודת היהדות כולה, שהאדם יידע שהוא מולך ומלך! אני צריך עם המלכות שלי לחדש מלכותו יתברך! כשביל זה ברא השם יתברך את העולם, כי 'אין מלך בלא עם'.

קדושת שמן המשחה

רבי נתן מביא בליקוטי הלכות^א, שהסממן הראשון שהכניסו לשמן המשחה היה הרי ה'מר דרור'. כל כלי המשכן חייבים היו להמשח ב'שמן המשחה'. המנורה; וכי המנורה היא דבר של מה בכך? וגם אותה חייבים היו למשוח בשמן המשחה, ורק כך קיבלה המנורה קדושתה. וכן שאר כלי המשכן, וגם הכהנים בעצמם, והבגדי כהונה, הכל חייב היה להמשח בשמן המשחה.

אומר שם רבי נתן, שהחלק העיקרי בשמן המשחה היה ה"מר דרור", וזהו ריחו של הצדיק, 'מר' זה הרי סוג בשמים, אדם אפילו אם יש לו את הטוב ביותר, אולם אם לא

שמחזק עצמו, אף גם הוא יכול לעורר ולחזק לב אחרים להמשיך הארת הדעת הנ"ל בבנים ותלמידים רבים כל אחד לפי בחינתו. וזה עקר המלכות והממשלה האמתית הקימת לעד ולנצח.

'גמ' שבת פח.

^א ליקוטי הלכות הל' תענית ה"ד, אות י"ט: מרדכי הוא מר דרור - בשמים ראש (שמות ל, כג), שהוא קדשת שמן המשחה שממנו נמשח המשכן והארון וכליו וקדש קדשים. נמצא, שקדשת קדש קדשים בעצמו וקדשת הארון הכל נמשך משמן המשחה, שהוא בחינת קדשת מרדכי מר דרור. וזהו בחינת גדל כח הצדיקי אמת שהם גבוהים יותר אפלו משכל הפולל הנ"ל, שהוא בחינת קדש קדשים, בבחינת יקרה היא מפנינים מכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים. וצדיק כזה בחינת מרדכי יכול להמשיך ההמתקה משם אפלו בתקף הדינים מאד, כי הוא בבחינת קדשת שמן המשחה שגבה יותר מקדשת קדש קדשים והארון, כי כל קדשת קדשי קדשים והארון נמשך על ידו וכנ"ל. ועל כן על ידי מרדכי נמתקו כל הדינים.

תהיה לו התקשרות לצדיק, אם הוא לא נמשח עם הבשמים – עם הצדיק, אין לזה שום קדושה. אלמלא היו מושחים את המנורה בשמן המשחה, לא היתה למנורה כל חשיבות.

אחד שנדב – קרם קטן נדבו ליבו, אבל הקרם נכנס הרי למשכן, ביריעות, והלא גם היריעות נמשחו – הרי ששם יש כבר את הריח של שמן המשחה, אך בלא זה, אזי אפילו אם ייתן כיכר זהב; הלא את המנורה עשו מכיכר זהב – הון רב, כיכר זהב אינו דבר של מה בכך, אולם אם הוא לא נתן את כיכר הזהב למשה רבינו, ועשו את המנורה ומשחיה בשמן המשחה – לא עשו כלום.

זהו מוסר השכל נפלא מאד, כשאדם עושה דבר כלשהו – שיעשה זאת בהתקשרות לצדיק, ואז ייחשב שמשח את מעשיו בשמן המשחה, אזי זה בשמים, זה מריח, אזי מקבל את הריח טוב!

אמנם אי אפשר לדבר מזה, אבל זוהי האמת – בלי התקשרות לצדיק, אפילו אם הוא עושה ועושה ועושה, אבל מאחר ואינו משוח בשמן המשחה, ממילא אינו נתקדש.

(ר' נחמן: הרבי מביא²³: "ויביאו את המשכן אל משה" – בשביל זה צריך להביא ולקשר כל התפלות לצדיק הדור) כן כן – בזהר²⁴.

בצלאל היה מופלג במעלה כל כך, התורה הקדושה מדברת מגדולתו של בצלאל: "ראו קרא ה' בשם בצלאל"²⁵, גדולתו נוראה היא, ולכן באמת הוא עשה, אולם הקמת

²³ ליקוטי מוהר"ן סי' ב', אות ו': וְכָל תְּפִלָּה וְתַפְלָה שֶׁכָּל אֶחָד מֵתַפְלָל הוּא בְּחִינַת אֵיבָר מֵהַשְּׂכִינָה, שֶׁהֵם אֲבָרֵי הַמִּשְׁכָּן, שְׂאִין שׁוּם אֶחָד מֵיִשְׂרָאֵל יְכוּל לְאַעְלֹא שִׁיפָא בְּשִׁיפָא כָּל חַד לְדוּכְתִיָּה, אֲלֵא מִשָּׁה בְּלַחֲוֹד, בְּשִׁבִיל זֶה צְרִיף לְהִבְיָא וּלְקַשֵּׁר כָּל הַתְּפִלוֹת לְצַדִּיק הַדּוֹר, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת לט): "וַיְבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה". וְהוּא יוֹדֵעַ לְאַעְלֹא שִׁיפָא בְּשִׁיפָא וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ קוּמָה שְׁלֵמָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שִׁם מ): "וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן".

²⁴ עיין זוהר פקודי דף רלח:

²⁵ שמות לה, ל.

המשכן - לזה חייבים את משה. "ויביאו את המשכן אל משה" - הם אכן הביאו, אולם להקימו לא יכלו.

אכן בהקמת המשכן בפעם הראשונה, מביא רש"י^ט, כתוב^ט: "הוקם המשכן" - מעצמו, זה היה בפעם הראשונה; בפעמים הבאות גם הלוויים כבר הקימו, "יקימו אתו תלויים"^ט, אולם בהקמת המשכן בפעם הראשונה רק משה חייב היה להיות. נשאלת השאלה, הלא אם המשכן הוקם מעצמו - הרי שההקמה יכולה היתה להיעשות גם ביד הלוויים? התירוץ הוא: לא על כל אחד סמך הקב"ה שהוא יהיה המקום הראשון כי אם על משה רבינו בלחוד, ואכן בפעמים הבאות גם אחרים רשאים היו.

חיצים בלי קשת...

להיכן שרק נפנה, נראה עד כמה גדולה מעלת ההתקשרות לצדיק, א געוואלד, א געוואלד! לא שייך לדעת בזה העולם גודל מעלת ההתקשרות! צריך אמונה גם בזה בעצמו, כי לכאורה למאי נפקא מינה? זה עושה וזה עושה, זה מתפלל וזה מתפלל?!

בכמה תורות^ט אומר הרבי, שמעלת התפילה היא רק על ידי שמירת הברית. הרבי מבאר שם^ט, "אם ישמרו בניך בריתי", לכן זכה יוסף הצדיק בבכורה שהיא עבודת

^ט עה"פ שמות לט, לג. "ויביאו את המשכן אל משה".

^{טז} שמות מ, יז.

^{יז} במדבר א, נא.

^{יח} עיין ליקוטי מוהר"ן סי' ב', אות ב'; סי' י"ט; סי' נ'; תניינא סי' א', אות י'; סי' פ"ג, ועוד.

^ט ליקוטי מוהר"ן סי' ב', אותיות א' וב': עקר כלי זינו של משיח הוא התפלה ... וזה הכלי זין צריך לקבל על ידי בחינת יוסף, הינו שמירת הברית, כמו שכתוב (תהלים מ"ה): "חגור חרבך על ירך". וכמו שכתוב (תהלים קל"ב): "מפרי בטןך אשית לכסא לך" זה בחינת משיח, בחינת תפלה. "אם ישמרו בניך בריתי", הינו על ידי בחינת יוסף. ויוסף ששמר את הברית, נטל את הבכורה, שהוא בחינת עבודת התפלה בחינות פי שנים, כי התפלה הוא פי שנים. שנים שיש בהם שבחו של מקום ושאלת צרכיו.

התפילה, משום שאצלו היה 'ברית'. אז מהי העצה אם כן? לזה צריך התקשרות לצדיק לפני התפילה?

נמצא מפורש ממש, שהתפילה מוכרחת להיות עם התקשרות לצדיק, משום שתפילה צריכה הרי את שמירת הברית של יוסף הצדיק, אך מי אוהו בזה?! לכן צריך התקשרות להצדיק!

הרבי אומר שם בתורה פ"ג^א – השבוע למדנו תורה זו, שהקשת בנויה מקשת וחיצים. אומר הרבי, הקשת זה בחינת 'תיקון הברית' – זה מרומז בקשת. והחיצים – זה בחינת תפילה, תלת ווין, 'ח"י ברכאן דצלותא' (3x6=18).

צריך להכניס את החיצים בתוך הקשת, חיצים בלי קשת – החיצים לא יירו, חייבים להשתמש עם הקשת. צריך להכניס את התפילה בתוך הקשת, בשמירת הברית. ומי זכה לקשת זו? רבי שמעון בר יוחאי היה הקשת! הצדיק האמת הוא הקשת! התפילה צריכה להיכנס בתוך הקשת, ולכן צריך התקשרות לצדיק! כל אחד שמכניס את התפילה שלו בתוך הקשת, יש לו כבר חיצים וקשת.

גודל מעלת ההתקשרות לצדיק היא עצומה, א געוואלד!

ענין זה דורש התחדשות עצומה, משום שענין ההתקשרות נהיה גם הוא כמצות אנשים מלומדה... הגמרא אומרת^{בב} שב'מודים' הראש מתכופף מאליו...

^א שם אות ו', וז"ש בקיצור (מליקוטי עצות): אי אפשר לזכות לתפלה בשלמות כי אם על-ידי שמירת הברית בשלמות, על פן צריך כל אחד, לקשר תפלתו לצדיקי הדור האמתיים, כי הם יודעים להעלות כל תפלה ותפלה למקום הצריך לה ובונים מהם קומת השכינה, ועל-ידי זה יתקרב ביאת משיח. גם עיין שיחות הר"ן אות רצ"ו: בשעת התפלה צריכין לקשר עצמו להצדיקים שבדור פמוכא בסימן ב' ובסימן ט' ב"לקוטי מוה"ר"ן חלק ראשון ובשאר מקומות. על פן הזהיר לאנשיו שיאמרו קדם התפלה הריני מקשר עצמי לכל הצדיקים שבדורנו.

^{בב} וז"ש: על ידי תקון הברית שהוא קשת, יכול להוציא החצים, שהיא התפלה, שהוא חי ברכן דצלותא שהם תלת ווין, בחינת חצים, ומקומם בברית, בבחינת (תהלים פ"ט): "ובריתי נאמנת לו". אמונה זה בחינת תפלה, בבחינת (שמות י"ז): "ויהי ידיו אמונה".

^{כב} ירושלמי ברכות פ"ב, ה"ד.

מהו ענין ה'התקשרות'? מהו הענין שכשאני עומד להתפלל אני צריך לקשר עצמי?! השלימות היא שאקשר תפילתי לצדיק הזה שהוא 'קשת הברית', 'שמירת הברית', בלעדיו התפילה חסרת שלימות, בלעדיו איננו יכולים.

ההתקשרות זקוקה גם היא להתחדשות, ההתקשרות איננה דבר של מה בכך! העובדה שתולים על הקיר נוסח "הריני מקשר" עדיין לא סוף פסוק... רק צריך לקשר עצמו להצדיק בהתחדשות.

בכלל ההתקשרות לרבי מצריכה התחדשות עצומה, משום שבשאר חסידויות, כל אחד והרבי שיש לו – הוא קם ונוסע לרבי, 'הרבי אומר', 'הרבי הולך', 'שלום עליכם' – עסק שלם, אולם לנו אין את כל אלה; מה יש לנו? לנו יש רק את ההתקרבות וההתקשרות לצדיק, ואת עצותיו של הרבי.

ההתקרבות לרבי חייבת התחדשות, חלילה אם חסרה ההתחדשות, הופך הדבר להיות כמו מאפה ישן נושן.

במה תולה כל התקרבותנו? רק בהתחדשות! התקרבות מחדש, התקרבות מחדש, לדבר מעצותיו של הרבי, לעיין בליקוטי מוהר"ן, לבקש מהשם יתברך – הדבר חייב התחדשות^{כ"ב}!

הרבי שנא זקנה^{כ"ג}! אם התקרבותנו חסרת התחדשות, נמצאנו ריקים מכל וכל, כל מה שיש לנו זה רק התחדשות! להתחדש בדבר זה^{כ"ד}!

^{כ"ב} עיין ליקוטי הלכות הל' נזיקין ה"ה, או מ"ה: מבאר במדרש תנחומא פ'שת בהעלתך שהצדיקים נקראים בעלי אספות. מחמת שעקר יגיעתם בתורה הוא אחר שנאסף הצדיק. פי בחייו היה יכל לשאל אותו כל ספקותיו אבל עתה ממי ישאל וצריך להתנגע בעצמו להבין עמקות תורתו הקדושה של רבו ... דהינו לאחר הסתלקות הצדיק שאז צריכין התלמידים והנלוים אליהם להתחזק ביותר בלמוד ועיון היטב בתורתו הקדושה.

^{כ"ג} עיין שיחות הר"ן אות נ"א.

^{כ"ד} עיין ליקוטי מוהר"ן סי' ס"ב: בכל פעם ופעם שנוסע להצדיק, צריך שיראה שיבוא בכל פעם מחדש. לא כמו שכבר היה אצל הצדיק, ועכשו הוא בא פעם שנית, רק כמו שלא היה מעולם אצל הצדיק, ויהיה אצלו כמו שבא עכשו מחדש פעם ראשון ... וכפי הכח וההתלהבות של ההתחלה, כן הולך ומתנהג

”מכשירי מצוה כמצוה דמי”

כשהקדוש ברוך עוזר לפני השינה בלילה, וזוכים לבקש לפני כן מהשם יתברך שנוכה לקום בעת רצון, עצם הדבר שמתפללים להשם יתברך לפני השינה לזכות לכך, על ידי זה אנו נזכרים שיש עת רצון כזו.

רבי נתן כותב בליקוטי הלכות הלכות ברכת השחר¹¹ שיש כ”ד שעות ביום, וכנגדם יש כ”ד בתי דינים, והקדוש ברוך הוא עשה שבכל יום יש שתי שעות שהם עת רצון, והם פדיון הממתיק כל הכ”ד בתי דינים. נמצא איפה שזהו עסק שלם, נמצא שבכל יום צריך לעשות פדיון, אחרת יהיה זה יום של דינים, צריכים לעשות הפדיון.

אדם שמבקש על כך לפני כן מהשם יתברך, והוא נוהר שלא להעביר את זמנו בבטלה, הוא משגיח; הלא אפשר לשבת שעתיים ולפטפט, לדבר וזהו – אך לא! צריך לזכור מזה, עלי ללכת לישון מוקדם, הלא אני צריך לקום.

ההכנה בעצמה! יש מחלוקת הפוסקים אם ההכנה למצוה חשובה כמצוה¹², ההכנה למצוה היא דבר נשגב ונעלה מאד. חלקם סוברים שההכנה למצוה כמצוה דמי – ההכנה לקיום המצוה חשובה כעשיית המצוה בעצמה. מהי מהות ‘ההכנה למצוה’? כשאני חושב על כך לפני כן, אני יודע שאני צריך את זה, ממילא אני נוהר, אני שומר את זמני.

העולם אומרים הרי מליצה: ”השינה המוקדמת, היא כבר חצי קימה!”. והחצי השני – צריך באמת לקום. אבל עצם השינה המוקדמת היא כבר חצי קימה.

בעבודתו, כי עקר היא ההתחלה כנ”ל. על פן צריך להתחיל בכל פעם מחדש, כי פן ואולי לא היתה התחלתו כראוי, ואם כן גם כל עבודתו אינה בשלמות כראוי, כי הכל מתנהג כפי ההתחלה, וכו’ עיין שם.

¹¹ ה”ה, עיין שם אותיות נ”ט, ס”ו.

¹² עין גמ’ יומא דף מ”ח ע”ב: בעי רב פפא ... מכשירי מצוה כמצוה דמי, או לא, תיקו.

אדם שמדבר ומפמפט; עצם הדבר שהזמן שלפני השינה מזולזל בעיניו נובע מכך שהקימה אינה מספיק חשובה בעיניו, אחרת הזמן לא היה מזולזל כל כך בעיניו, הוא היה מזדרז.

אם תלך לישון חצי שעה מוקדם יותר, תוכל לנוח ולהיות רענן יותר.

גם כאן הוא אותו עיקרון; מכאן רואים, שכשהדבר חשוב בעיניו, יש לו התחדשות בזה.

וכן הוא לענין התפילה, אדם הולך להתפלל - בקושי הוא תופס את המכנסיים והוא כבר מתפלל... תפילה! קום מוקדם יותר, התכוונן לפני כן, בקש מהשם יתברך לפני כן, תתכוונן לתפילה כראוי.

רואים הרי, לפני כל מצוה אומרים באמת 'לשם יחוד', וזה משום שההתקשרות לפני המצוה, היא היא ההתחדשות שחביבה וחשובה מאד שאצל הקדוש ברוך היא, 'אני רואה שהאדם הזה יש לו התקשרות אלי^{כח}!'

ימים מתים...

אכן כך מובא באמת^{כט}, שבשמים ישאלו את האדם: 'קבעת עיתים לתורה?!', מדוע לא ישאלו אותו 'למדת תורה?' משום שלקביעות יש חשיבות אחרת^{לא}!

^{כח} עיין ליקוטי הלכות ברכת המזון ה"ד, אותיות כ' כ"א.

^{כט} עיין ליקוטי הלכות ה' בציעת הפת ה"ה, אות י"ג: וְזָהוּ בְּחִינַת קִבְעַת עֵתִים לַתּוֹרָה. 'קִבְעַת' דִּיקָא שְׁיִהְיֶה עֶסֶק הַתּוֹרָה בְּקִבְעֵינָהּ גְּדוּל. אֶפְלוּ מִי שְׂאִינוּ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה כָּל הַיּוֹם כִּי אִם אֵיזָה עֵתִים וְשָׁעוֹת, עַל כָּל פְּנִים צָרִיךְ לְזַהֵר שְׁיִהְיֶה אֵלּוּ הָעֵתִים וְהַשָּׁעוֹת בְּקִבְעֵינָהּ גְּדוּל בְּכָל יוֹם חֵק וְלֹא יַעֲבֹר. כְּדִי שְׁיִבְרַח בְּכָל פְּעַם לְמִקּוֹר מֵיָם חַיִּים הַמְטַהְרִים מִכָּל הַטְּמָאוֹת וְהַבְּגָדִים הַצּוֹאִים וְכֵנ"ל.

^ל גמ' שבת לא.

^{לא} עיין תורת הבית (למרוח החפץ חיים) בחתימת הספר במכתב שכתב לאחד: וכמו שאדם רגיל לסעוד בכל יום, עכ"פ פעם אחד, כן נמי צריך להיות לו קבע לתורה בכל יום, וכמו שאמרו חז"ל, ששואלין לו לאדם

אדם יכול ללמוד ביום אחד עשר שעות, אך למחרת לא ילמד כלום: 'מחר אלמד גם עבור היום, מחר אלמד כנגד שלשה ימים' – לימוד כזה אינו חשוב כל כך בעיני השם יתברך. מדוע לדברים אחרים יש לך קביעות; יש לך קביעות לשינה, יש לך קביעות לאכילה?!

אדם, לילה אחד שהוא לא ישן, בשבועות למשל, הוא מרגיש שהוא חייב להשלים את שעות שנתו, וכן הוא כשיצום יום אחד, ודבר זה נובע מכך שהגוף כל כך מורגל בזה, הגוף כל כך מורגל בשינה, שהשינה חסרה לו, הגוף מורגל באכילה ואם הוא מחסיר יום אחד הוא מרגיש שזה חסר לו.

קדושת האכילה לאחר התענית היא הרי דבר גדול! מדוע? משום שיצא מהרגל^{כב}!

מדוע אין לך קביעות בתורה? מדוע הלימוד גרוע משאר דברים?! קביעות!

הרבי אומר בתורה של יום כיפור^{כג}, שיש 'ימים פגרים מתים' – ימים מתים!"

ימים בלי תורה, בלי קביעות בתורה, הם ימים מתים!" אלו 'ימים מתים', נטולי חיות!

בשעת הדין, קבעת עתים לתורה. וכמו במזון הגוף, אם יזדמן לפעמים שלא אכל כל היום, כגון מפני התענית וכדומה, אז עכ"פ תיכף משנעשה לילה, הוא משליך מעליו כל טרדותיו, ומזרז עצמו לסעודת לילה, כדי שלא יחלשו כחותיו. כן נמי בענין הנפש, אם אירע לפעמים שהיה טרוד גדול, ולא היה יכול ללמוד ביום, אז יראה להשלים את לימודו, תיכף בלילה, וכענין שאמרו בגמרא על רב אחא בר יעקב, יזיף ביממא ופרע בליליא, ומוכח מלשון הזה שהיה עליו כמו חוב ממש.

^{כב} עיין שיש"ק (חדש) ח"ג, אות ת"י: רביה"ק אמר: "דער עיקר איז ווי אזוי דאס אפפאסטן!". היינו שעיקר מעלת התענית היא בסיומה, כיצד שמסיימין אותה, דהיינו לאכול בנחת ובמתינות ולא בהלעטה וכדו'.

^{כג} ליקוטי מוהר"ן סי' קע"ט: כל יום ויום נמשך עליו שפע מלמעלה, וכשעושה בזה היום מצוות ומעשים טובים, אזי מחיה היום וממשיך לו חיות ושפע רב מלמעלה, אף אם, חס ושלום, אם אינו עושה בו מצוות, אזי אינו יורד עליו שפע מלמעלה כי אם בצמצום גדול מאד רק כדי חיונו בצמצום, וכשהוא נוטל זה היום ועושה בו, חס ושלום, רע, אזי מוריד ומיניק ומוציץ השפע המעט שיש בזה היום, עד שמוציץ גם עצם החיות שיש להיום בעצמו, מלבד השפע הבא מלמעלה דבר יום ביומו, כי כל יום הוא בריאה, ויש לו חיות עצמו מלבד השפע, והוא מוציץ גם חיותו העצמי של היום, עד שנשארו הימים הללו פגרים מתים, כמו משל התינוק היונק משדי אמו, כל זמן שיש לה חלב וינק החלב, וכשנפסק החלב מוציץ דמה וחייתה ממש.

הלא אצל הרבי משולבים שניהם יחד – תורה ותפילה^{לד}!

הרבי אומר שם, שכל יום יש לו שפע מלמעלה; כשאדם עוסק בעבודת השם, אזי הוא ממשיך עוד יותר שפע ליום הזה.

נמצא שבכל יום, יום חמישי למשל, מונח בו שפע מלמעלה, וכשאדם עוסק בעבודת השם, הוא ממשיך בזה שפע מרובה יותר ליום הזה. משפנה יום – אזי הוא שמור למעלה, וכמה שהכניסו ומילאו ביום הזה שפע של תורה ותפילה, צדקה ומעשים טובים, כל אלו מונחים ביום הזה. לעתיד לבוא, כשיום הזה יבוא לפניו, אזי יראו איזה יום הוא זה. "פָּא בַּיָּמִים" – הוא בא עם כל הימים^{לה}! כל יום יבוא עם כל המעשים טובים שעשה ביום הזה. ושם יש גם להפך חלילה, חוץ אם האדם עשה תשובה על מעשיו.

כל זה דיברנו, לענין התחדשות, אם רצוני שהיום שלי יהיה יום, ושהלילה שלי יהיה לילה, השנה, הקימה – כל אלו חייבים התחדשות! הרבי אהב את זה! אצל הרבי היה התחדשות^{לו}!

אדם שמתעורר משנתו, והוא זקן ברוחו, אמנם זה טוב, אולם אין לזה חשיבות כל כך אצל השם יתברך. אדם שאינו מתחדש בכל דבר, אין לזה חשיבות כל כך למעלה! טבע האדם הוא, שבכל דבר יש לו התחדשות, חיות וחשק. האוכל עם חשק וכו' – מדוע כאן חסרה ההתחדשות!?

זהו גודל מעלת השיחה עם חברים והלימוד בספריו של הרבי, בהם טמון כח גדול להתחדש ולבקש מהשם יתברך על כך.

^{לד} עיין שיחות הר"ן רפ"ז.

^{לה} עיין ליקוטי מוהר"ן סי' פ"ד: וּלְכֹךְ נֶאֱמַר בְּאַבְרָהָם (בְּרֵאשִׁית כ"ד): "וְאַבְרָהָם זָקֵן פָּא בַּיָּמִים", הֵינּוּ שְׁהִיּוּ כָּל הַיָּמִים שְׁלוֹ שְׁלָמִים וְגִדּוּלִים. גם עיין שם סי' ס' אות ב'.

^{לו} עיין עלים לתרופה מכתב מיום ג' יתרו תר"ב: כָּל עֵינֵינוּ הוּא בְּחִינַת הַתְּחַדְּשׁוּת.

(השואל: הכנה פירושה התחדשות?) כן, בוודאי; כשהדבר חדש בעיני, אזי אני מכין עצמי

כראוי.

המנין של המהרש"ל לובלין

למרן הבית יוסף היה מגיד שלמד עמו תורה מידי יום. בשולחן ערוך מובא^ל, כשאדם נכנס באמצע התפילה, אזי הוא צריך לדלג, להתחיל מ'ויברך דוד' (וכו') וכן הלאה – כמה וכיצד יקצר בתפילתו, זו הרי הלכה פסוקה.

אמר המגיד לבית יוסף^{לח}: "הזהר והשתדל שלא לבוא לידי כך – שלא תהפך הצינורות!".

אף על פי שכך נפסק להלכה, ואדם שמגיע מאוחר מחויב להתפלל עם הציבור, (ומוכרח הרי לדלג) – אמר לו המגיד, 'הזהר והשתדל שלא לבוא לידי כך חס ושלום להפך הצינורות!'

פעם הרי לא היה כמו היום, פעם היה מנין אחד בכל העיר. הם מספרים שם, שבית הכנסת של העיר לובלין – הבית הכנסת של המהרש"ל, גודלו היה כמו של רחוב, בית כנסת כזה מכיל עשר אלף איש, זה היה נורא, ובכל העיר לובלין התקיים מנין אחד בלבד. וכשהמהרש"ל נכנס עטור בטלית ותפילין, כבר התחילו להתפלל, התפללו שם עשר אלף יהודים! איי, איזו תפילה היתה אז!...

אדם שאיחר, חייב הרי להתפלל בציבור, ומוכרח הרי לדלג, משום שאם ירצה להתפלל כסדר שלא להפך הצינורות, יפסיד תפילה בציבור, ומנין נוסף אין הרי, יש רק

^{לז} או"ח סי' נ"ב.

^{לח} עיין מגיד מישרים פר' בשלח; ופר' אמור, וזל"ש: ותקרא כל התפלה מראשה ועד סופה כסדר לא יחסר אפי' תיבה א' דהא כולה מיוסדת ע"ד הסוד. ולא כאותם השוטים שמדלגים התפלה בסיבת שינתם הרעה על משכבותם, אוי להם שמקלקלים הצינורות, וכמה כמה רעות גורמין להם ולכל העולם סיבת מניעת השפע לעולם הזה בהיותם מקדימים המאוחר ומאחרים המוקדם. לכן תהיה תמיד משכים לבית הכנסת ולהיות מעשרה ראשונים.

מניין אחד. בזמננו כבר קל יותר, הוא יכול לעשות מניין נוסף, ובלבד שלא יהיה אחרי הזמן.

אז הפשט הוא כזה, המגיד הורה לו: 'השתדל, בוא כמה שיותר מוקדם שלא תצטרך להפך הצינורות'. שכן, להפך הצינורות זה לא לכתחילה, הלא סדר התפילה מיוסד על פי סדר הארבע עולמות, 'עשיה יצירה בריאה אצילות'. אמנם נכון להלכה נפסק, אדם שמאחר לתפילה צריך לעשות כל מצדקי כדי להתפלל בציבור, אבל הזהר שלא לבוא לידי זה להפך הצינורות.

ככה זה בכל דבר, אדם שעושה משהו, עליו לראות שהדבר ייעשה בשלימות מתחילה ועד סוף, שלא יחסר, שיהיה שלם.

"שנכד הבעל שם לא יאמר 'איזהו'?!"

(ר' נחמן בורשטיין: יש איזה שיחה - הרבי הקפיד שיתפללו כסדר?) דיברנו על כך, הרבי אכן הקפיד שיתפללו על פי סדר התפילה, אבל מהי העצה? כפי שדיברנו כעת, צריך הרי לציית לדברי השולחן ערוך, בשולחן ערוך נפסק הרי כיצד לנהוג כשמאחרים - מה כן, מה לא - הוא מפרט הרי סדר שלם. אם לא אציית לדברי השולחן ערוך אפסיד הרי תפילה בציבור.

הרבי הקפיד שיתפללו כסדר, לכן צריך באמת לראות להזדרז, שלא אבוא מאוחר ואצטרך לדלג.

(ר' נחמן: הם אומרים איזה שיחה, הרבי ראה פעם את אחיו ר' יחיאל איך שהוא אומר "איזהו מקומן" לאחר הפילה. נענה הרבי ואמר: "שנכד הבעל שם טוב יאמר 'איזהו מקומן' לאחר התפילה?!". זו שיחה אמיתית?) כך אומרים, זה מתאים^ט. מה הכוונה? תשתדל שלא לבוא למצב כזה^ז.

למשל, אם הוא נכנס והוא עדיין יכול להתפלל תפילה בציבור – וודאי שהוא מחוייב בכך, ו'איזהו מקומן' ישלים לאחר התפילה. אולם מדוע נאלצת לומר 'איזהו' לאחר התפילה? בגלל שאחרת – ראה שלא לאחר, השתדל שלא לאחר לתפילה!

“וְלֹא בָזָה אֶת תְּפִלָּתָם”

כתוב^ט, שה'ודו ל'ה' ק'ראו ב'שמו ראשי תיבות "בקהל", שכל הקהל יחד יתחילו 'הודו', לא שחלקם יצטרפו בהמשך...

תפילה בציבור צריך להתחיל להתפלל מילה במילה מתחילת התפילה.

(השואל: אחד שבא בזמן אלא שהוא מתפלל לאט ובנחת, הוא לא מצליח לאחוז עם הציבור?) עליו להתחיל את התפילה מוקדם יותר, שיתחיל להתפלל מוקדם יותר כפי מה שיודע, כדי

^ט ובשיחה אחרת - אלול תשמ"א מספר רלוי"צ בגירסה שונה קצת: מסופר על ר' יחיאל אחיו של הרבי, הוא סיפר פעם לרבי שהוא שכח לומר 'איזהו', אמר לו הרבי: "שנכד הבעל שם ישכח לומר איזהו?!". הוא מעצמו סיפר לרבי שיום אחד הוא שכח לומר 'איזהו'. אמר לו הרבי בתמיהה: "שנכד הבעל שם ישכח לומר 'איזהו'?!"; שיחה זו אינה מובאת בכתב, אולם הדיבור הוא דיבור! לפעמים יש שממהרים וכדו', אז הוא שכח לומר 'איזהו'. הוא הרי היה אחיו של הרבי, הוא כבר ידע מהרבי, ולכן סיפר לו זאת.

^מ עיין ליקוטי הלכות הל' שלוחין ה"ד, אות י': וְזֶה בְּחִינַת 'אִיזְהוּ מְקוֹמָן שֶׁל זְבָחִים' שְׂאוּמְרִים קִדְּם הַתְּפִלָּה, כְּדֵי לְקַשֵּׁר וּלְהַעֲלוֹת עַל יְדֵי זֶה כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, לְכַלְלֵם בְּמְקוֹם הַבֵּית הַמְּקֻדָּשׁ שֶׁשָּׁם מְקוֹמָן שֶׁל כָּל הַקְּרִבָּנוֹת, וְדַרְךְ שָׁם עוֹלִין לְבֵית קִדְּשׁ קִדְּשִׁים וְשָׁם עוֹלִין וְנִכְלָלִין בְּבְחִינַת מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם כְּנִ"ל, שְׁעַל יְדֵי זֶה עָקַר הַמְּתַקֵּת הַדִּינִים.

^{מא} עיי' ספר "פאר מלכות": כתב הגאון יחיאל צאלח זלה"ה בספר "עץ חיים" (ראב"ד בכל גלילות ארץ תימן) בשם מהר"י צאיה, וז"ל: הודו בגימ' אהי"ה, ה'ודו ל'ה' ק'ראו ב'שמו - ר"ת בקה"ל, חייבים אנו להזכיר שמו בקדיש וברכו ובכל מיני קדושות עכ"ל. כלומר שכל אלו הדברים צריכים להיות בקהל דהיינו במנין עשרה אנשים גדולים, עיי"ש.

שבשמונה עשרה יוכל להתפלל יחד עם הציבור. בשמונה עשרה הוא כבר רשאי להאריך יותר, העיקר שהוא מתחיל שמונה עשרה בציבור - זה נחשב לתפילה בציבור.

הוא צריך לתכנן את תפילתו, אם הוא יודע שהוא מתפלל לאט 'מילה במילה', למשל: אם התפילה 'מהודו עד שמונה עשרה' נמשכת אצלו במשך שעה - עליו להתחיל חצי שעה מוקדם יותר! עם כל המעלות שיש לו אולם לזו מדברי השולחן ערוך אינו רשאי, את השולחן ערוך אי אפשר לשנות.

הרבי אמר: "אתה יכול לקמט ספרי - ובלבד שלא להטות מדברי השולחן ערוך!". הפשט הוא כך, כל העבודות שאני מצוה לעשות עשו, אך הזהירו שלא להטות מדברי השולחן ערוך - זה לא!

נמצא איפה, שיהודי מחויב להתפלל בציבור, איי אתה מתפלל לאט ובנחת? התחל חצי שעה מוקדם יותר!

המתפלל ביחידות - כתוב בזוהר הקדוש^{מב} - מעורר קטרוג למעלה: 'הוא סומך על עצמו? הוא מתפלל לבד? אתה כבר בטוח שתפלתך תקבל?!'.

הזוהר מובא בשם רבי אבא; כתוב^{מב}: "פְּנֵה אֶל תְּפִלַּת הָעֶרְעָר, וְלֹא בָּזָה אֶת תְּפִלָּתָם". שואל רבי אבא: "פנה אל תפלת הערער", זה הרי לשון יחיד, ומהו הלשון "תפילתם"? (היה צריך לכתוב: 'ולא בזה את תפילתו'? אומר רבי אבא כך: אם זו 'תפלת הערער', כלומר תפלת יחיד - אזי 'פנה', אזי הקב"ה בודק תפילתו אם היא ראויה, אולם אם זו 'תפילתם' - אזי 'לא בזה', הקב"ה אינו מבייש תפילה זו!

מעלת התפילה בציבור גדולה ועצומה היא עד מאד^{מג}!

^{מב} עיין זוהר ויחי דף רלד.

^{מג} תהלים קב, יח.

^{מד} עיין מאור ושמש פר' ואתחנן, ד"ה "ובקשתם משם", ושם בא"ד: העיקר הוא להתפלל עם הציבור דווקא, הגם שמתפללים במהירות או באריכות מחוייב לדחוק את עצמו להתפלל דווקא בציבור ולא ביחידות ואז יוכל לבוא לידי מדריגות גדולות. גם עיין גם שם ברמזי חנוכה, וזל"ש: והענין הוא כי רבים

אכן בליקוטי הלכות^מ מביא רבי נתן על המעשה 'מבעל תפילה', שהעשרת אנשים – הם כנגד תפילה בציבור.

'קניזש' חם וטרי...

כל דיבור של הרבי צריך להיות יקר בעינינו עד מאד, ועיקר חשיבות הדיבור הוא – שהדיבור יהיה חדש בעינינו!

רואים הרי; הלא השבוע אנו קוראים פרשת פקודי, בשבת זו נקרא שוב בתורה 'בשם ומלכות', רואים הרי שהתורה הקדושה, אותה תורה, אותה פרשת פקודי, הלא אנו כבר יודעים מה כתוב בה, אנו יודעים אותה בע"פ – ואף על פי כן אנו מברכים ברכה 'בשם ומלכות' (כאילו היה זה פעם ראשונה), וכך ראוי שיתנהג בכל דבר.

כל עשייה דקדושה חשובה מאד בעיניו יתברך כשאינה עשויה כ"מְצוֹת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה"^מ אלא בהתחדשות.

והתחדשות יש רק כשמדברים עם השם יתברך לפני כן, כשמבקשים לפני כן מהשם יתברך על זה, או אז זוכים להתחדש בדבר זה.

מדוע שאר כל הדברים חדשים אצלי ורק רוחניות אינה רעננה אצלי?!

רבי נתן הפליג מאד בשבח חותנו איזה אדם גדול הוא היה; היהודי הזה במשך ארבעים שנה לא שכב במיטה לישון, רק נמנם ככה, (כשהוא נשען על השולחן). וכל ימות השבוע לא נטל ידיו לסעודה מחמת חומרות 'נטילת ידים'. הוא היה אדם קדוש, א

וכן שלימים בדעת וביראת ה' עושים עצות לעבודה שבלב זו תפילה, ויש רבים מהם שמתפללים בינם לבין עצמם כדי לכוון היטב, אבל האמת הוא שלא להפריש עצמו מהציבור, וכו' עיי"ש.

^מ הל' תפילה ה"ד, אות א'.

^מ ישע"י כט, יג.

געוואלד, איש קדוש! רבי נתן נענה ואמר: לא יכול הייתי לצייר לעצמי במה יכול היה משה רבינו להיות יותר גדול ממנו?! לשונות נוראיים יש מרבי נתן^מ.

אף על פי כן נענה רבי רבי נתן ואמר: 'מהשתקרבתי לחסידות הבנתי מהו ההבדל בין חמי לצדיק אחר?!'. הוא המשיל זאת למאכל הנקרא 'קניזש'; לוקחים קמח וצימוקים, סוכר ושומן ועושים מהם מאכל. כשמאכל זה מוגש כשהוא טרי אזי הוא מריח... אולם כשהוא מוגש קר, אפילו אם הוא מכיל את אותם המינים, אבל...

התבטא רבי נתן על חמיו ואמר: 'זה לא חם, זה לא טרי'. אולם אצל החסידים זה כן טרי ורענן^מ!.

חמיו היה אחד מגדולי הצדיקים, חמיו היה אדם גדול, אך זה טרי – וזה אינו טרי.

הלא הרבי אמר^מ: "אני יכול להוליך אתכם בדרך של גדולים!". עם דרכו של הרבי, לדבר דיבורים להשם יתברך, אם רק נקיים עצה זו, נוכל לזכות ולהיות כאחד מן הגדולים! משום שכל דבר נהיה חדש ורענן בעיניו!

מהי מעלתם של גדולי ישראל? שכל דיבור היה חדש ורענן בעיניהם, אז הם באמת גדלו וצמחו, הם אכן נעשו צדיקים. אולם כשזה לא חדש ורענן, אמנם זה טוב, אבל זה לא רענן...

^מ עיין שיש"ק (חדש) ח"ב, אות י'.

^מ עיין ליקוטי הלכות הל' יין נסך ה"ג אות א': מי שעושה מצוה בלי שום חיות והתלהבות הלב אין זה שלמות העבודה, כי הוא רק כמו מצות אנשים מלמדה, ועקר שלמות העבודה הוא, שיתגבר וישתדל שיעשה כל המצוות בחמימות והתלהבות הלב. גם עיין שם הל' מתנה ה"ד אות י"ד: כל מי שאינו יודע מנקדת האמת הנ"ל אפלו מי שהוא איש כשר ועובד ה' יתברך ומתפלל ועוסק בתורה אבל כל עבודתו הוא בקרירות בלי שום חיות והתלהבות וחמימות דקדשה ואין לה' יתברך שעשועים מעבודה כזאת, כי הוא בבחינת שנה, (פמבאר במקום אחר בהתורה פתח רבי שמעון בסיון ס').

^מ עיין חיי מוהר"ן שי"ד: שמעתי בשמו שאמר הפחות שבאנשי אני מוליך אותו בדרך של צדיק גדול מאד וכו'.

ברכה אחת – דקה אחת!

צריך לבקש מהשם יתברך – אנו מתפללים שמונה עשרה שלש פעמים ביום, ובכולם הברכות זהות הם – 'שכל ברכה תהיה חדשה בעיני!'.
 געוואלד! בברכה הראשונה אנו מבקשים מהשם יתברך על 'דעת', דבר זה צריך הרי ישוב הדעת: 'רבנו של עולם, תן לי דעת – "חונן הדעת", אם אין לי דעת, אין לי כלום!'.
 מסופר באמת, הבעל התניא אמר: "השמונה עשרה ראוי שיאריך לכל הפחות שמונה עשרה דקות; כל ברכה – לפחות דקה אחת!".
 לא מקדישים לברכה דקה אחת?!

יש שמונה עשרה ברכות, הבה נקדיש לכל ברכה לכל הפחות דקה אחת.

אנו מדברים הרי מענין זה, מבקשים מהשם יתברך: 'רבנו של עולם, תן לי דעת' – 'חונן הדעת' – זו ברכה נוראה! מדוע ראשי מלא בכל כך הרבה שטויות?! בגלל שאין בי דעת ממילא ראשי מלא בכל כך הרבה שטויות!.

כשמבקשים מהשם יתברך: 'חננו מאתך חכמה בינה ודעת!' – כמה עלי צריך להטות אזני לברכה היוצאת מפי?! 'חננו מאתך' – תן לי דעת!

כמו כן, מבקשים מהשם יתברך על תשובה – א געוואלד! תשובה! תשובה! הלא העיקר זה תשובה! געוואלד!

הלא הקדוש ברוך הוא 'רוצה בתשובה', כשמבקשים מהשם יתברך: 'זכני לתשובה', כיצד אפשר לומר זאת בחטף?! הלא אני מבקש מהשם יתברך: "החזירנו בתשובה שלימה לפניך", "הרוצה בתשובה", "חנן המרבה לסלוח" – אלו הרי ברכות נוראות, כל ברכה בפני עצמה נוראה היא, עד כדי כך שהאדם אינו יכול להתקיים בלעדיהם, כיצד עוזבים דבר כזה?!

מהו באמת הגורם לכך? חוסר ההתחדשות! דבר שאני עושה שלש פעמים ביום; מאחר ושלש פעמים ביום אני מבקש את אותם ברכות, ממילא הופך הדבר ונעשה הרגל. בשביל זה צריך את הכח של הדיבור לפני השם יתברך, לפרש זאת בשיחה להשם יתברך: 'רבונו של עולם, אני מתפלל שמונה עשרה שלש פעמים ביום, רחם עלי שיהיו בעיני כחדשים, מריים!'

רק לדבר להשם יתברך! ועל ידי זה נעשה כבר ענין אחר לגמרי, והטעם הוא, משום שבעת שאנו עומדים להתפלל שמונה עשרה מתעורר כח בקשתנו שביקשנו לפני כן. וכן הוא בכל דבר וענין, אלא שנקטנו בדיבורינו מענין התפילה משום שזהו שורש הכל.

למשיח תהיה עבודה רבה

(ר' נחמן: מי אמר שיחה זו: "משיח יכנים שמונה עשרה נקי בעולם!") "משיח יצטרך להתייגע רבות להכנים שמונה עשרה נקי בעולם!"

(ר' נחמן: מי אמר זאת?) שמענו זאת מפי ר' אברהם ר' נחמן'ס. כמדומני שרבי נתן הוא בעל המימרא.

"משיח יצטרך להתייגע רבות להכנים בעולם שמונה עשרה נקי!"

בכל תנועה – מתנועעים עולמות!

יש יהודים כשרים שאין להם מחשבות זרות, אולם התחדשות יכול להיות שחסר להם.

התחדשות, חמימות, חיות – זה חסר להם, ודווקא לזה יש חשיבות יתרה אצל השם יתברך!

בפרשת השבוע, פרשת פקודי - ה'היכלות' - אה! על כל מילה, על כל דבר יש ממונה שמכניסו לפנים! אם יש בזה התחדשות וחיות - אזי הוא עולה למעלה! זה חי, א געוואלד א געוואלד! וחלילה להפך, כשזה לא כל כך חלק - בכל תנועה, כל סיבוב, אזי למעלה באים תכף מלאכים מצד ההוא. וכל זה אינו נשכח, הכל עולה בזכרון, לבר אם הקב"ה עוזר לאדם והוא שב בתשובה.

זה הרי אינו דבר של מה בכך, כשאדם יידע, כשהוא מתנועע 'ככה' - מתנועעים 'ככה' העולמות; 'ככה' - מתנועעים 'ככה' העולמות!
כל אדם הוא עולם שלם!

”וּבַחֲרַתְּ בַחַיִּים”

(אדם יאמר:) 'מה שמתחשק לי אני עושה'. אתה אכן יכול לעשות מה שלבך חושק, אבל מה יצא מזה?! וודאי שאפשר לעשות מה שרוצים, אתה יכול לעשות כל עבירות שבעולם, ואתה יכול לעשות כל המצוות שבעולם, יש לך בחירה, אבל מה יהיה מכל זה?!

הקב"ה אומר:^כ "תַּחֲיִים וְתַמּוּת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ, הַפְּרָכָה וְהַקְּלָלָה, וּבַחֲרַתְּ בַחַיִּים" - בחר לך 'בחיים', "למען תחיה אתה וזרעך". נתתי לפניך שתי דרכים, אתה יכול לבחור באיזה מהם שתצא.

^כ עיין חיי מוהר"ן אות תק"ד: מענין הפלגת גדלת האדם אמר: כְּשֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה כֶּף בְּיָדוֹ - נַעֲשֶׂה כֶּף בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְכִשְׁעוֹשֶׂה כֶּף בְּיָדוֹ - נַעֲשֶׂה כֶּף בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: וְאִם טֵיטֵשׁ, אֲמַעֲנֶשׁ אֶזְרַע טוֹט אֲזוּי אֲמַאֲךָ מִיט דְּעַר הָאֲנָד - וְעֵרַט אֲזוּי גִּיטָאן אִין כָּל הָעוֹלָמוֹת, אִין אֶז עַר טוֹט אֲזוּי אֲמַאֲךָ מִיט דְּעַר הָאֲנָד - וְעֵרַט אֲזוּי גִּיטָאן אִין כָּל הָעוֹלָמוֹת. גם עיין שם אות תק"ה: אמר: אֶז מַע זָאל אִיבְעַר קַעֲרֵן אֲמַעֲנֶשֶׁן וְוַאלֵט מַעֵן גִּיזְעָהּ וְוִיא אִין אִיטְלִיכֵן אֲדַעֲרִיל הַעֲנֵגְעֵן אֲלָפִי אֲלָפִים וְרַבִּי רַבּוֹת עוֹלָמוֹת. אִם הָיוּ מְהַפְּכִין אֶת הָאָדָם (רצונו לומר לראות את פנימיותו) הָיוּ רוֹאִין שְׁבָכֵל גִּיד וְגִיד מְגִידוֹ תְלוּיִים אֲלָפִי אֲלָפִים וְרַבִּי רַבּוֹת עוֹלָמוֹת.

זהו באמת הכח שהקדוש ברוך הוא מסייע אותנו, שהוא אומר לנו: 'אני מודיע לך "ובחרת בחיים" – בחר לך דרך החיים²²!'.

מדוע הקב"ה צריך לומר לנו 'ובחרת בחיים'? אלא שהוא מבקש מאתנו, 'ובחרת בחיים', בחר לך 'בחיים', 'למען תחיה אתה וזרעך'! אבל באמת אפשר לעשות מה שרוצים, מי יעצור בעדו? מי יעכב בעדו²³!?

צער הבושה קשה יותר מעונש הגיהנום

הגמרא שואלת²⁴: מדוע הגונב מחברו משלם תשלומי כפל, ואילו גולן משלם רק קרן לבד? ומתרצת: משום שהגנב מקטין את כבוד השם יתברך יותר מכבודם של בריות, שהרי מהבריות הוא נזהר ואילו מהשם יתברך אינו נזהר?! – אם כן שלם כפל! אולם הגולן הוא גולן, הוא הולך וגוזל, הוא אינו מפחד.

נמצא איפה שהאדם בפני הבריות הוא בוש לעשות עוולה כלשהי, ואפילו מילד, אם ימצא בקרבתו ילד קטן בר דעת, הוא יתבייש מפניו, ואילו מהשם יתברך הוא אינו מתבייש?!?

²² עיין ליקוטי הלכות הל' ברכת הריח ה"ד, אות כ"ח: על כן נקראת הבחירה גורל, כמו שכתוב, ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיף גורלי (תהלים טז) וכמו שפרש רש"י שם שזה נאמר לענין הבחירה, 'שה' יתברך הניח ידו על חלק הטוב כאדם שאומר לבנו, את זה בחר לך, כמו שכתוב, 'ובחרת בחיים' הינו כנ"ל. כי הבחירה היא בבחינת המדמה שהוא בבחינת גורל. וזהו 'אתה תומיף גורלי'. הינו שה' יתברך מסייע לבחור בגורל הטוב בבחינת ובחרת בחיים כמו שפרש רש"י הנ"ל הינו כנ"ל, כי ה' יתברך מסייע את האדם בסיוע דלעלא שיזכה לבחור בטוב, כי הוא יתברך מקדים רפואה למכה וממשיך עליו הארה וסיוע משרש הקדשה שרוצה להגיע אליה כנ"ל. אף שכל זה אי אפשר להבין כמו שאי אפשר להבין את הגורל ועל כן נקראת הבחירה גורל כנ"ל.

²³ עיין באריכות מזה בליקוטי הלכות הל' ברכת השחר ה"ה, אות ע"ח.

²⁴ בב"ק עט:

על כל דבר וענין צריך לפרש שיחתו לפני השם יתברך: 'רכונו של עולם, מדוע אינני מתבייש מפניך? מדוע מפני ילד אני מתבייש ואילו מפניך לא? מדוע אינני מתבייש מפניך?!'

גודל הצער בעלמא דאתי הוא בלי שיעור, עד שאפילו צער הגיהנום אינו מורגש כנגד צער הבושה¹¹!.

”או נסיון, או בזיון”

מהי איפה העצה? העצה היא: להתבייש מהשם יתברך כאן בעולם הזה, בעולם הזה להתבייש מהשם יתברך! ”העובר עבירה ומתבייש בה”¹²; כיצד זוכים ל'מתבייש בה'? כשמפרש זאת בשיחתו לפני השם יתברך, או אז יוכל להיות 'ומתבייש בה'¹³.

הרבי שאל את רבי נתן: ”פניך מאדימות לפעמים לפני השם יתברך?!”. אפשר לדבר להשם יתברך דיבורים כאלו עד שהפנים יאדימו, ממש כמו שמבזים אותו בבזיון

¹¹ עיין ליקוטי מוהר”ן סי' כ”ב בסופו: וצער הבושה גדול מאד יותר מענש גיהנם. ובליקוטי תפילות על תורה זו, כתב בזה”ל: אתה לבד ידעת שאין צער וענוי ויסורין בעולם נחשבים כלל כנגד הצער של הבושה הזאת חס ושלום, ואפלו צער גיהנם הקשה ומר מכל מיני יסורין קשים ומרים שבעולם הזה אשר אם יתקבצו יחד כל מיני יסורים וענוים קשים ומרים שבעולם, על אדם אחד, חס ושלום, כל ימי חייו חלילה, לא יהיו נחשבים מאומה כנגד שעה אחת ואפלו כנגד רגע אחת של צער של גיהנם ואף-על-פי-כן אפלו צער של גיהנם הקשה אינו נחשב כלל כנגד צער הבושה, שהוא צער גדול מכל מיני צער ויסורים שבעולם, ואפלו מצער גיהנם, כאשר גלו לנו צדיקיה האמתיים.

¹² ברכות יב:

¹³ עיין ליקוטי מוהר”ן סי' ל”ח, אותיות ד' ה', וז”ש בקיצור (מליקוטי עצות): הינו שידיבר לפני השם יתברך באמת גדול לאמתו, ויפרש כל שיחתו וידבר בחמימות שבלב דברי אמת שבלב בהתעוררות בתשובה, עד שיראה פחיתותו וגדלת הבורא עד שיבוא לבושה גדולה על-ידי זה, להתבייש מלפניו יתברך על גדל פשעיו וכו'. ועל-ידי זה יזכה לאור התפלין שהם בחינת דבקות לשם יתברך שהם בחינת קרון אור הפנים, ועל ידי זה מוחלין לו כל עוונותיו וידבק את עצמו בעץ החיים.

הכי גדול, כך פניו של האדם יכולים להאדים לפני השם יתברך. אף אחד לא מבזה אותו, אלא שהוא מדבר דיבורים להשם יתברך, ויש לו בושה כזו, א געוואלד^כ!.

אדם שממשיך על עצמו בושה בעולם הזה, ניצול מהבושה בעלמא דאתי, משום שכבר התבייש מעצמו.

אנו מבקשים לאחר "אלו דברים"^{כז}: "שלא אכלם בעולם הזה, ולא אבוש לעולם הפא", שלא אבוש בעולם הזה, ובעולם הבא. היו אנשי שלומנו מסבירים שהא בהא תליא, אם 'לא אכלם בעולם הזה', ממילא 'ולא אכלם בעולם הבא'.

אדם שעושה מעשה מביש בעולם הזה, יצטרך להכלם לעולם הבא, אולם אם לא אכלם בעולם הזה - לא אעשה מעשים מבישים, ממילא לא אכלם לעולם הבא.

כיצד זוכים 'שלא אבוש בעולם הזה'? רק על ידי עצה זו זוכים 'שלא אבוש'.

הרבי נענה ואמר^{כח}: "או נסיון, או בזיון!". אם לא עומדים בנסיון, באין לידי בזיון...

נמצא איפה שנוהגים בו מידה כנגד מידה, מאחר ועשה מעשה בזוי - גם עונשו בזיון! (ועל כך אנו מבקשים): "שלא אכלם בעולם הזה", שלא אבוא לידי בזיון בעולם הזה!

כשבווער לפעמים נסיון של ראיה אסורה, דיבור פגום, או נסיון של מחשבה אסורה, (צריך לבקש מהשם יתברך): 'רבנו של עולם, הצילני מהבזיון, הלא אם לא אעמוד בנסיון אבוא לידי בזיון, "או נסיון - או בזיון", הצילני מהבזיון!'.
❖

^כ עיין הקדמת ספר השתפכות הנפש: ופעם אחת אמר שיכולין להפיר באחד אם יש לו התבודדות (חיי"מ ת"מ). הינו פי על ידי זה נתגלה על פניו בושה ויראה גדולה מהשם יתברך, ולא לחנם מתאר הפיטן את מראה הכהן הגדול בצאתו מבית קדש הקדשים פיושב בסתר לחלות פני מלך, מראה כהן ומפל זה תבין לנפשך מעלת המתבודד והיושב בסתר לשפך לבו ונפשו כמים נכח פני השם.

^{כז} בתפילה המתחילה "קל אלקי הרוחות" מספר שערי ציון.

^{כח} שיחות הר"ן אות ד"ש. גם עיין שם אות ש"ג.